

החיים הם סיפור: מה המטרה בפרקי ההוללות הפרסית? מבוסס על התועדויות תשד"מ ב/1238

איך מעריכים את השגרה? כיצד קמים עם התלהבות ומרץ לעשות את היום? למה אני תקוע באותו מקום? מדוע כבר שנה אני בחופשה ללא תשלום ויושב בבית? מה הייתי צריך את פרק הנישואים הזה שלא הוביל לשום מקום? לשם מה עלי לגור במקום שעוד שנה לא אהיה בו?

החיים מלאים תהיות וספקות על המקום האישי שלנו ואין כמו ערב פורים, חג השמחה – ובמיוחד במלאות שנה לאחת השנים המטורפות בהיסטוריה – בכדי למצוא פרק חיזוק אדיר שמשנה את החיים. לא רק חיזוק יש כאן, אלא הדרכה מעשית וישירה כיצד למצות עד תום כל רגע בחיינו.

אבל בטרם נפתח את השיעור, נלמד פרק חיזוק מאדם לא יהודי שגילה תובנה שהיא ממש יהודית: סטיב ג'ובס הוא אחד המהפכנים ששינו את החיים של כל אחד ואחת. בתור מנכ"ל אפל הוביל את המצאת המחשב הפופולרי הראשון (אפל 2), ומאוחר יותר את המצאת האיפון והאייפד.

כמה שנים לפני שנפטר ממחלה קשה בגיל 56 הוא נתן את נאום חייו¹: "בגיל 17 הוצאתי את כל החסכונות של הורי כדי ללמוד ב"ריד קולג'" בפורטלנד, אחת המכללות היקרות בארצות הברית. אחרי חצי שנה לא הבנתי מה אני עושה שם. המרצים היו משעממים והנושאים בנאליים. נשרתי מהלימודים וחיפשתי דרך להתקיים. ישנתי על רצפה בחדר של חבר ואספתי בקבוקי קולה ברחוב כדי להחזיר אותם כפיקדון תמורת 5 סנט ולקנות אוכל. מדי יום ראשון צעדתי 5 קילומטר כדי לקבל ארוחה מבושלת במקדש כלשהו.

"כששקעתי בייאוש, מישהו הציע לי להצטרף ללימודי 'קליגרפיה', אמנות קישוט האותיות, משהו כמו (להבדיל) כתיבת אותיות סת"ם. לא היה דבר רחוק מזה למה שאני רוצה לעשות בחיי, אבל לא היה משהו אחר. למדתי צורות של פונטים, אותיות מסולסלות ומרווחים בין אותיות. חלפו עשר שנים וכשהקמתי את אפל, הפך הלימוד לנכס יקר ערך. לפתע אפשר היה להכניס את האומנות לתוך מחשב ולייצר אותיות אלקטרוניות בצורות שונות ובמרווחים נוחים לקריאה, וכך לשנות את דרך הקריאה של כל אדם בעולם.

"המסקנה היא: החיים הם רצף של נקודות שאי אפשר להבין אותם בהווה, רק במבט לאחור אפשר לצרף את הנקודות אחת לשנייה ולהבין את התרומה של כל אחת מהן לחיים. מה שחשוב הוא להיות בכל מקום הכי טובים שאפשר ובעתיד לקצור את פירות ההשקעה".

והיום אנו רוצים למצוא את המקור היהודי לתפיסה מעוררת ההשראה הזו, ולעשות זאת באמצעות עיון בתמיהה חזקה שאמורה להטריד כל אדם ירא שמים שמקשיב למגילת אסתר: לשם מה התכנסנו? איך עומדים יהודים כשרים בבית הכנסת ומקשיבים לשני הפרקים הראשונים במגילה, שהם בעיקר סיפורי בליינות וגסות רוח בארמון הפרסי?

למה חשוב לדעת על החגיגה שערך אחשוורוש במלאות שלוש למלכותו? מי הייתה האישה הראשונה שלו לפני אסתר? ובאיזו אמתלה מטופשת סילק אותה? איך הקימו מוסדות בכל מדינה בעולם לחפש נערות טובות מראה למלך? ואיזה טיפוח היו עוברות בדרך אל הארמון? מה לנו ולכל זה?

הרי הפרטים היחידים החשובים הם העובדה שאסתר נבחרה למלכת פרס, ומרדכי הציל את המלך ממזימת גתן ותרש ונכתב בספר דברי הימים לפני המלך. אבל בשביל זה מספיקים 5 פסוקים ואין צריך **45 פסוקים** - כמעט כמו חצי פרשה בתורה?

נתחיל מההתחלה: סיפור המגילה התרחש לפני 2400 שנה בערך, כשבעים שנה אחרי חורבן בית המקדש הראשון. עמנו הוגלה מהארץ לשטחי בבל ופרס (עירק ואירן של ימינו) ואבותינו השתלבו בחיים התוססים בחוץ לארץ. הם קיבלו זכויות כלכליות ואדמות והתבוללו בין העמים. באותם ימים

¹ <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000688543>

התרחשו מלחמות והפיכות בין השכנות – בבל ופרס, עד שגברו הפרסים והפכו להיות שליטי העולם כולו, במאה עשרים ושבע מדינה.

במלאות שלוש שנים למלכותו של אחשוורוש, מלך פרס, הוא הרגיש שבשלה השעה לחגוג. המדרש אומר כי קודם היה עסוק במלחמות וכיבושים ואחרי שביצר את שלטונו מבחוץ, הגיע העת לבצר את שלטונו מבפנים ואין דרך טובה יותר להחניף לעם מאשר לחגוג על חשבון המלך.

1. אסתר א,ב: בימים ההם כשבת המלך אחשוורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה – **מגילה יא:** אמר רבא: מאי כשבת [ולא בשבת]? לאחר שנתייבבה דעתו ... **אסתר א,ג:** בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל שריו ועבדיו – **מדרש אבא גוריון:** ולמה עשה משתה? יש אומרים: מחזות מרדו עליו וכבשם, ויש אומרים: יום הולדת שלו היה ושלה אגרות לשרי המדינות לעשות לפניו שמחה.

שתי חגיגות נערכו: חגיגה ראשונה לאליטה הפוליטית שנמשכה חצי שנה, 180 יום, ואחר כך חגיגה שנייה להמון העם שנמשכה עוד שבוע ימים. המגילה מתארת בהרחבה את פרץ הוולגריות והגסות שליוו את החגיגה השנייה להמון העם. כנראה שבמשתה הראשון נאלץ אחשוורוש להתחפש לאדם תרבותי ולהתנהג בעדינות, אבל כשישב עם המון העם, הרגיש בנוח להשתכר ולתת דרור ליצריו.

הוא הזמין את ושתי לבוא ולבדר את ההמון, אבל היא סירבה לבוא. ושתי לא סתם סירבה, אלא השפילה את אחשוורוש ועלבה בו לעיני המון העם ואחשוורוש רתח מזעם וחמתו בערה בו.

אסתר א: ביום השביעי כטוב לב המלך בין, אמר למהומן בתא חרבונא בגתא ואבגתא ... להביא את ושתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות להראות העמים והשרים את יפיה כי טובת מראה היא ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר ביד הסריסים ויקצף המלך מאוד וחמתו בערה בו – **מגילה יב:** למה קצף כל כך [הרי לא רצתה בחוסר צניעות]? אמר רבא: שלחה לו: שומר הסוסים של אבא, אבא היה שותה יין כמו אלף שריו ולא השתכר ואתה במעט היין ששותה משתכר מיד.

בין אחשוורוש לושתי הייתה מערכת יחסים מתוחה: ושתי הייתה הנסיכה, היא הייתה יורשת העצר כבתו של בלשצר, המלך הקודם, ואילו אחשוורוש היה איש גס ונבער, סייס, מנהל האורוות המלכות שהתחתן עם בת המלך. ועכשיו כשהתעמר בכבודה, היא הזכירה לו מי הבוס ובזכות מי הגיעו לאן שהגיעו ואחשוורוש התפוצץ מזעם. בשכרותו ובעצת יועציו החליט לסלק אותה מהארמון, על מנת שיהיה כל איש שרר בביתו ומדבר כלשון עמו.

עד כאן פרק ראשון בדברי ימי ההוללות הפרסית. אחריו מגיע הפרק השני שמתאר איך עולם שלם מתגייס למצוא מלכה חדשה, כיצד מקימים מוסדות איתור בכל מדינות המלך ואת מסלול הטיפוח שעוברות הנשים בדרך לארמון, ואיך בסופו של דבר רק אחת מוצאת חן בעיני המלך.

ולא צריך להיות מפרש כדי לזוע בחוסר נוחות ולשאול: בבית כנסת?! זה מה שצריך לקרוא?! הנה שאלתו הקצרה והחדה של המלבי"ם (ולפניו דן בכך האלשיך ועוד):

מלבי"ם: לא נודע טעם נכון למה עשה המשתה? וביחוד למה האריכו בו כותבי המגלה בכל פרטיו?

הרי הפרטים החשובים בשני הפרקים הללו הם המלכת אסתר וחשיפת מזימת בגתן ותרש, אבל למה צריך לדעת מי הייתה האישה הראשונה לפני אסתר? וכמה זמן חלף עד שמצאו אותה? כך מדגישה המגילה עצמה – שאלו הם הפרטים העיקריים החשובים לסיפור הצרה והנס:

אסתר ג,א: אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא - **מגילה יג:** מאי אחר? [מה הקשר בין האירועים הקודמים לגדולת המן]? אחר שברא הקב"ה רפואה למכה - **פירוש רבי יוסף קרא על המגילה** (תלמידו של רש"י): אחר שהעמיד הקב"ה כמה מליצי יושר על ישראל - שמלכה אסתר וכינה את מרדכי 'איש אשר המלך חפץ ביקרו' ואם יעמוד המן ויקטרג יעמדו סניגורים וישתקוהו.

אכן זו שאלה עתיקה וחזקה שהטרידה כבר את התנאים והאמוראים בכבודם ובעצמם:

משנה מגילה ב,ג: ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא ידי חובתו? רבי מאיר אומר: כולה. רבי יהודה אומר: מאיש יהודי [פרק ב]. רבי יוסי אומר: מאחר הדברים האלה [פרק ג] – **גמרא יט,א:** רשב"י

אומר: מבלילה הוא [פרק ו]. אמר רבי יוחנן וכולן מקרא אחד דרשו: 'ותכתב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף' - מאן דאמר כולה - תוקפו של **אחשורוש**, ומאן דאמר מאיש יהודי - תוקפו של מרדכי, ומאן דאמר מאחר הדברים האלה - תוקפו של המן, ומאן דאמר מבלילה הוא - תוקפו של נס... אמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: **הלכה כדברי האומר כולה**.

במקרה שאדם ממנהר ואין לו זמן לקרוא את המגילה הארוכה, חולקים התנאים מה הפרקים המינימליים שהוא חייב לשמוע בדיעבד. שלושה תנאים חשובים סוברים שאפשר לוותר על הפרקים הראשונים, ורק רבי מאיר מתקש לקרוא כולה. טעמו של רבי מאיר הוא: כדי לקרוא את תוקפו של **אחשורוש** – וכל אחד תמה: למה מעניין אותנו התוקף הבהמי של האיש הגס הזה?

הפלא היותר גדול הוא שהגמרא חורגת ממנהגה וממהרת לקבוע שהלכה כרבי מאיר. ולא סתם הלכה כמותו, אלא ידועים דברי הפוסקים שהמגילה היא הקריאה היחידה שחייבים לשמוע כל מילה ממנה - חומרה שאינה אפילו בקריאת התורה שבכתב!, ומי שפספס מילה חוזר ושומע את כולה.

שלחן ערוך סימן תרצ"ג: צריך לקרותה כולה – משנה ברורה סק"ה: והוא לעיכובא, ודעת רוב הפוסקים שאפילו אם חיסר ממנה רק תיבה אחת לא יצא.

והתמיהה ברורה.

ב. מעניין שמצאנו תמיהה גדולה דומה בתורה עצמה: בסוף ספר במדבר ישנו פרק ארוך בו חוזרים הפוסקים אחורה ומספרים היסטוריה – וגם שם מדובר בפרקים חסרי משמעות הלכתית, ולא זו בלבד, אלא שהם אפילו חסרי משמעות היסטורית, משום שאין בהם כל חידוש. זאת תמיהה עצומה שהעסיקה כל מפרש מכובד במהלך הדורות ויש מי שטוען שזה **הייתור הגדול בכל התורה**.

פרשת "מסעי" פותחת פרק ארוך בן חמישים פסוקים המסכם את 42 התחנות בהן חנו בני ישראל בארבעים השנים במדבר. "ויסעו ויחנו". הפלא הוא שהתורה לא מספרת מה עשינו שם, לא מתארת חוויה מהמקומות הללו, רק את שמות הנקודות בהם חנינו והמשכנו הלאה. והקושייה עצומה: לשם מה התכנסנו? האם אנו נערים שעושים תחרות מי ביקר יותר טרמינלים עם יותר חותמות בדרכון?!

הרי הדברים תוארו כבר בתורה בזמן אמת כשביקרנו באותם המקומות? במיוחד שכמות הפסוקים היא חסרת פרופורציה: סיפור בריאת העולם עליו מבוססת האמונה בבריאה תופש **31 פסוקים!** סיפור מתן תורה ועשרת הדברות שמהווה את הבסיס למוסר העולמי מתרכז ב-**14 פסוקים!** ואילו תזכור המקומות בהם עברו במדבר תופש **50 פסוקים** - יותר מסיפור הבריאה ומתן תורה גם יחד.

2. במדבר לג: אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן ... ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסכת: ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר ... ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין: ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה: ויסעו מדפקה ויחנו באלוש: ויסעו מאלוש ויחנו ברפידים.

הנה תמיהתו של המקובל האילטקי בתקופת גירוש ספרד, רבי אברהם סבע: **צור המור פרשת מסעי: בכל התורה כולה אין דבר שיראה שהוא שלא לצורך כמו אלו המסעות.**

הרבי מליובאוויטש מעניק רעיון מדהים אודות השאלה הראשונה – אריכות פרקי המגילה. הגישה הזו יכולה ליישב היטב (כפי שכתבו בספרי ימינו) גם את השאלה השנייה: אריכות סיפור המסעות.

ג. מישהו אמר פעם משפט חזק: "החיים הם מה שקורה לנו בזמן שאנחנו מתכננים תוכניות אחרות". החיים הם מה שקורה לנו בזמן שהראש נמצא במקום אחר ומצפה לתקופות אחרות. כי ככה אנחנו, נתחיל ממסגרת החיים הגדולה: שנות הילדות אינן חשובות כביכול וילדים מחכים להיות בוגרים. בשנות הבגרות אנחנו חולמים להיות בעולם האמיתי ולהתחיל לעשות כסף. כשמתחילים לא פנויים לנישואים כי רוצים לעשות הרבה כסף, וכשמתבגרים וכבר עושים את ההרבה כסף, מגלים שאין עם מי להנות ממנו כי פספסנו את המשפחה.

וככה זה בהתנהלות היום-יומית: בתפילה לא מרוכזים כי עיפים ממה שהיה אתמול. ארוחת בוקר אוכלים בחופזה כי לחוצים להגיע לעבודה. בעבודה חולמים לעשות דברים יותר מעניינים ומתגמלים, וכחוזרים הביתה ואמורים להנות מהמשפחה – מתוסכלים שזה כל מה שיש לחיים להציע.

וזאת המהפכה האדירה שעושה המגילה: תהיה איפה שאתה נמצא כי האושר נמצא בהווה. תבין שהחיים הם סיפור וכל פרט הוא חלק מסיפור חייך. החיים הם פאזל שכל חלק בו חיוני עבור התמונה השלמה. בעוד שישנם חלקים בשגרה שנראים כמו זוטות, בעוד שישנם פרקים מאוסים וכואבים בחיים ואולי מחר לא נהיה בהם – אבל המגילה מלמדת שסיפור החיים מורכב מפרטים **וכל פרט הוא חיוני לצורך הפרק הבא**. ולכן כל עוד אתה בתוכו – **עליך למקסם אותו ולהיות בו הכי טוב שאפשר**.

הנה: המשתה של אחשוורוש היה בשנת **שלוש** למלכותו, אחר כך חיפשו מלכה במשך ארבע שנים עד שמצאו את אסתר בשנת **שבע** למלכותו, ואילו גזירת המן פרצה חמש שנים אחר כך! בשנת **שנים עשרה** למלכותו. בזמן אמת היו נראים המאורעות הללו כמו אירועים נקודתיים שאין ביניהם קשר ואינם משמעותיים לאדם היהודי. כאשר נהרגה ושתי בפרץ אכזריות, זה היה נראה כמו עוד טירוף פרסי. כשאסתר נבחרה למלכה, זה היה סתם סיפור על 'אחת משלנו שהצליחה להתברג גבוה'. כשמרדכי שמע את מזימת בגתן ותרש, זה נתפס כמו פרק רכילות שלא נוגע אליו אישית.

אבל בחלוף תשע שנים התברר שהקב"ה עובד כבר יותר ממאה חודשים כדי להרכיב את הפאזל של ההצלה. כל אירוע היה פיסה כדי להביא את אסתר במקום הנכון וברגע הנכון. לפתע התברר **שהקב"ה לא חושב בגדול אלא בקטן** וההצלה היא רצף של פרטים קטנים.

אבל המסר של המגילה הוא הרבה יותר גדול: לא רק שהמאורעות בכללותם חשובים, אלא דווקא הפרט הכי קטן, הכי צדדי, שנראה אפילו הכי מטופש, הוא חלק חיוני בהרכבת התמונה. הנה שתי דוגמאות שמוכיחות עד כמה סיפור המגילה מהודק ורציף, עד כמה הפרטים הכי גסים ומטופשים שהכי רחוקים מהשגחה עליונה לכאורה – הם היסודות שמחזיקים את כל סיפור ההצלה:

1. אחד הקטעים הכי מוזרים במגילה שאפשר היה לכאורה לוותר עליו מכל וכל, הוא הדיון הגאוני בין שבעת חכמי חלם מה לעשות במלכה ושתי על אשר לא עשתה את דבר המלך ביד הסריסים. אחרי דיון מעמיק הוחלט להעביר את ושתי ממלכותה וזאת במטרה למנוע את האסון הקרב ובא: כל נשות פרס עלולות ללמוד ממנה להרים את הראש מול הבעלים ולסרב לבקשתם.

מחר יבוא בעל בגליציה ויבקש מאשתו להכין לשבת קוגל תפוחי אדמה. היא תסרב ותתעקש להכין קוגל אטריות, כמו שאימא שלה הייתה מכינה. וכשהוא ירים את הקול ויצעק: "אני הגבר ואת תקשיבי לי", היא תלעג לו בפנים: "למה מי אתה בכלל? וכי המלכה הקשיבה למלך?!"

וכמובן, הדיון מיותר לחלוטין: מה משנים השיקולים המאצ'ואיסטיים שהביאו להריגת המלכה? מספיק היה לומר שהיא ביזתה את המלך וצריכה לעוף? מה גם שהפתרון שהם מצאו העיד על הבנה עמוקה במבנה החיים הזוגיים... הם באמת חשבו שיש דרך להכריח אישה לכבד את בעלה?!

3. אסתר רבה ד': אחשוורוש דעת סרוחה הייתה לו: מנהג שבעולם אדם מבקש לאכול עדשים ואשתו מבקשת לאכול אפונים - יכול הוא לכופה? לא מה דהיא בעיא היא עבדה?

החתם סופר מביא הברקה בשם רבו הגדול, רבי פנחס בעל ההפלאה, מתלמידי המגיד ממעזריטש, שמדגישה כיצד הפרט השולי הזה הוא לבנה שמחזיקה את כל סיפור המגילה.

חתם סופר פרשת תצוה: מורי בעל ההפלאה פירש דזה היה שייך לנס, שהרי בלי ספק היה מרדכי מסתיר את אסתר במקום אחר והיה אומר כי איננה בביתו ויצאה לטייל כדרך הבתולות. וגם אם גזירת המלך היא, היה אומר לפקידים כי מה לו לעשות שאיננה שומעת לו להיות סגורה בביתו. אבל כשגזר המלך להיות כל איש שורר בביתו, כל איש היה מוכרח לפקוד בנותיו שייבו בביתם והם היו מוכרחים לשמוע בקולו. ועי"ז נלקחה אסתר ונעשה הנס על ידי אותה הצדקת.

יתירה מכך: הגמרא אומרת כי הריגת ושתי ועוד מחמת טיעון כה מטופש, הייתה זו **ההצילה את היהודים מאוחר יותר**. לאחר שיצאו האגרות עם הגזירה להרוג את היהודים בעוד 11 חודש, ההמונים המוסתים היה אמור להכות ביהודים מיד, ואולם הם לא עשו זאת, משום שידעו שהמלך שלהם טיפש ונסחף ומחר יקשיב לעצה אחרת שתהפוך את הגזירה - בדיוק כמו שקרה בפועל.

מגילה יב, ורש"י: אמר רבא אלמלא אגרות הראשונות (להיות כל איש שרר בביתו, שהוחזק בהן שוטה בעיני אומתו) לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט (שהיו ממהרין להורגן במצות המלך באגרות האמצעיות ולא היו ממתנינים ליום המועד).

2. עוד דוגמה להידוק הצמוד של המגילה: האמת היא שעצם הדיון מה לעשות עם וּשְׁתִי, הוא תמוה ביותר: מה בכלל יש לדון? למה המלך עצמו פונה לשבעת החכמים בשאלה מה לעשות איתה לאחר שביזתה אותו ועוד צירפה דברי חירוף וגידוף (כדלעיל)? יתירה מכך: למה החכמים מתבלבלים ואינם יודעים כיצד להגיב? במקום למחות על כבודו של המלך הם שותקים, עד שקם ממוכן ומעלה טיעון 'אידיוטי' - שהוא עוד יותר גרוע ממעשה המלכה עצמו: וּשְׁתִי חייבת להסתלק בגלל שכל נשות הממלכה ילמדו ממנה לבזות את בעליהן.

שמעתם? העובדה שהמלכה חירפה את המלך לעיני כל העם - זה כלום ושום דבר, אבל יש בעיה חמורה: הבעל מגליציה שלא יקשיב לאשתו. אבל רגע, מה עם כבודו של המלך עצמו? במיוחד שמלכות פרס לא גילתה כבוד מיוחד לרעיית המלך, כפי שאסתר מעידה בהמשך כי מלכה שמעזה להיכנס ללשכת המלך ביוזמתה, ללא שנקראה מראש, "אחת דתה להמית"?

הרבי אומר רעיון מתוק (לקו"ש לו/161): גם התשובה לכך נמצאת באירועים שהתרחשו לפני כן. כמה פסוקים קודם אומרת המגילה: "והשתיה כדת **אין אונס**, כי כן ייסד המלך על כל רב ביתו **לעשות כרצון איש ואיש**". בעוד שהחוק קבע כללי שתייה ברורים בארמון המלך, לפיהם אורח במשתאות המלך חייב לשותות מכוס יין גדולה כדי להפיגין את **כבוד המלכות**, כאן במשתה הזו נשברו הכללים: **האורח קובע את הכללים**. לא האורח מכבד את המלך, אלא המלך מכבד את האורח.

כי זאת בדיוק הייתה המטרה של המשתה: הפקרות ופריקת עול, לחגוג את החופש, את סופו של המוסר. זאת הייתה התקופה בה נגמרו הערכים, בה שום דבר לא היה אסור, והחוק היה: "תעשה מה שבא לך, כי אתה קובע את הצודק וההגון". וכיון שמטרת המשתה הייתה להגיד הכול מותר, גם וּשְׁתִי הייתה חלק מהעניין וגם לה מותר לטעון: 'אני עושה מה שאני מרגישה ואיש לא יקבע לי'.

הבעיה היתה שוּשְׁתִי הגזימה. אפילו המלך הטיפש הבין שזה סופה של הממלכה. הוא אמנם אישר לחגוג על כוס יין, אבל לא התכוון לקעקע את עצם מוסד המלוכה. לכן פנה אחשוורוש אל היועצים במטרה למצוא סעיף כלשהו בחוק שעליו יהיה אפשר לשפוט את המלכה. ואכן אחרי מחשבה מעמיקה הציע ממוכן לחשוב על ההשפעה הרחבת של חוצפת וּשְׁתִי, שתערער את מעמד הגברים בכל מלכות אחשוורוש – וזה לא היה חלק מההיתר העקרוני של "לעשות כרצון איש ואיש".

בהערה² הובא סיפור מופלא שנכתב משמים עבור השיעור הזה.

² מלחמת העולם השנייה השתוללה במלוא אכזריותה ורוסיה בערה באש. ר' זושא מרגולין מהעיירה באברוויסק ברוסיה הלבנה נלקח לצבא האדום, ואשתו הצעירה, נחמה, נאבקה על הצלת חייה עם שלושה ילדים קטנים: שתי ילדות בנות עשר, מינה (רבקין) וטובה (אלטהוויז), ועוד בן צעיר מהם. בגבור הקרבות היא החליטה לברוח מהעיר ולצאת למסע ארוך ברכבת לכיוון העיר טשקנט באוזבקיסטן. הרעב היה נורא ואת שאריות האוכל שמצאה, העבירה לילדים. היא הלכה ונחלשה עד שערב אחד נפחה את נשמתה ומתה. שתי הילדות היתומות נותרו לבדן עם אח קטן מהם עד שגם הוא נפטר והן נאלצו לקבור אותו בעצמן. אנשים טובים העבירו אותם לבית יתומים ממשלתי, רחוק ונידח, במרחק 600 ק"מ מטשקנט. הם שהו שם כל המלחמה, וכאשר הסתיימה שאלו מנהלי המוסד אם הן זוכרות כתובת של קרוב משפחה אליו יוכלו לכתוב. אם אינן זוכרות הן יישארו בין כתלי המוסד ויקבלו חינוך קומוניסטי שינתק אותן לנצח מהעם ממנו באו. הן לא היו אמורות לזכור, הן היו בסך הכול ילדות קטנות אחרי שנות מלחמה איומות ונוראות, ואולם האחות הגדולה יותר, מינה, שהייתה ילדה בת 12, נזכרה בתקרית שהתרחשה לפני שנים ארוכות: לפני פסח נהגה האימא שלהן לשלוח שומן אווזים (שמאלץ) למשפחת אחותה, דרייזא, אשת הרב יעקב יוסף רסקין, בלנינגרד, עבור טיגון הבשר בפסח. המנהג היה לעטוף את השומן בחיתולים ולהניחו בארגז עץ ולשגר אותו בדואר לעיר הגדולה. שנה אחת הלכה האם עם הבת, מינה, לבית הדואר, ואולם הפקיד טען כי השומן נוטף מהארגז והוא אינו מוכן לשלוח אותו. האימא התרגזה, אבל דבר לא עזר. לא נותרה לה ברירה חוץ מלחזור הביתה ולהביא עוד חיתולים וארגז והילדה נשארה בינתיים לשמור על הארגז בדואר. לא היה לילדה מה לעשות חוץ מלקרוא שוב ושוב את כתובת הדודים שהייתה משורטטת בגדול על הארגז. ככה ישבה במשך שעותיים ושיננה את הכתובת – וזה היכה בה פתאום בבית יתומים ממשלתי בסוף המלחמה.

ראו עוד תוספת חשובה בהערה³.

רעיון דומה מובא בספרי ימינו אודות אריכות התורה בפרשת מסעי: התורה מונה את כל 42 התחנות כדי להעביר את המסר שהחיים מורכבים מ-42 נקודות, הם מגדל שנבנה קומה אחר קומה וכל תחנה היא חיונית. איננו יכולים להבין מדוע אנו נמצאים כאן כרגע, אבל עלינו להיות בטוחים שזה "מוצאייהם למסעיהם על פי ה'". כל שלב הוא תשתית שמביאה אותנו מוכנים לקראת השלב הבא.

התוועדות הרבי מלובאוויטש תשדמ ב/1244: מזה לומדים הוראה בנוגע לכל פרטי המאורעות שבמשך חיי האדם: למרות שמצד ריבוי המאורעות אין רואים את הקשר ביניהם, הוא לא רואה את הקשר בין אופן ההנהגה שהתנהגו אתו אביו ואמו מהרגע שנולד ובין מצבו כיום, לאחר שנעשה אדם השלם, סוחר, מלומד או גדול בתורה. מכל מקום עליו לדעת שכל פרטי המאורעות הם בסדר מסודר, קיים קשר והשפעה בין מאורע אחד למשנהו ועד שכולם יחדיו מהווים 'מגילה שלמה', מסכת חיים של אדם אחד לשם מטרה אחת.

הרבי מפיך מכך הוראה רבת משמעות: תורת ישראל מתערבת בכל פרט בחיים, איך להתלבש, מה לאכול, ואפילו מה לחשוב בשעת האכילה. אולם זה לא בגלל שרוצים להתערב, כמו בגלל שכל רגע הוא חלק מכריע בסיפור חיינו. האכילה היא שליחות קדושה, השינה היא שליחות קדושה, אפילו ההליכה בדרך היא שליחות קדושה ולכן חשוב לתת לכל רגע משמעות ולעשות אותו הכי טוב.

ועוד מסקנה ביחס לחינוך הילדים: אנשים אומרים 'הילד קטן ואפשר להניח לו, כשהוא יגדל - נחנך אותו ונעניק לו ערכים טובים'. ואולם הסיפור של המסעות הוא שהעתידי מוכרע **בעבר**. גורל החיים הוא אוסף כל הפרטים והאירועים שחוונו מהרגע שנולדנו וכל אחד מהם יוצר השפעות ישירות על העתיד. ולכן חינוך טוב מתחיל כבר ברגע הלידה, ובמובן מסוים – אפילו קודם לכן.

ד. נסיים בוארט מיוחד במינו: זה רגע השיא של המגילה. המתח מגיע לנקודה הכי לוחצת ומתוחה. הגזירה הנוראה מתפרסמת והמן מתחיל את ההכנות לביצוע התוכנית השטנית "להשמיד להרוג ולאבד את כל עם מרדכי טף ונשים ביום אחד". מרדכי השבור שולח שליח דחוף אל לשכת המלכה היהודייה, אבל אסתר מסרבת לשתף פעולה. היא מספרת בחרדה שכבר שלושים יום לא נקראה אל המלך וזה יסכן את חייה לגשת אליו ביוזמתה.

מרדכי מאבד את הכבוד למלכת פרס ומחזיר מילים מזעזעות: "אל תדמי בנפשך להימלט בית המלך מכל היהודים, כי אם החרש תרחישי בעת הזאת, רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו. **ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות?**" הוא מאיים בחריפות שיסתדרו בלעדיה והיא תשלם בחייה, ולבסוף הוא מסיים בשאלה רטורית: "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות?"

וכאן עולה התמיהה: מה הטון ההססני? מדוע מרדכי חותם את המילים הנחרצות במשפט ספקני "ומי יודע אם לעת כזאת"? וכי ככה מתכוון להניע אותה לפעולה?! הוא המנהיג, הוא נשיא הדור, הוא חבר הסנהדרין, ועליו להכריז בפסקנות: "לעת כזאת הגעת למלכות!". אני קובע שרק בשביל הרגע הזה הגעת לכאן!. למה הספקנות אצלו עצמו?

בהתוועדות ימי הפורים תשכ"ב הציג הרבי פרשנות בלתי רגילה: מרדכי מתכוון להציג הזדהות עם התחושות של אסתר. "מי יודע?" מי יכול לענות על הספקות שלך? את שואלת בכאב למה את? ולמה נגזר עליך לחיות עם בעל מטורף כזה? ומדוע עליך להקריב את עצמך בשביל להציל את ישראל?

"מי יודע?" מי יכול לענות על שאלת הלמה? אבל יחד עם זה ברור: "לעת כזאת הגעת למלכות!". **אם את כאן – ישנה משימה שעומדת לפניך והיא נמצאת כאן בהווה.** אפשר להעביר את כל החיים בשאלת הלמה? אבל יהודי לא שואל למה, הוא שואל מה!. מה הקב"ה רוצה ממני כעת? והדרך הכי

³ בכך מבאר הרבי בסוף השיחה שם, את מצוות השתייה בפורים עד דלא ידע. שכן כאן הגיעה גדולת ישראל לשיא. אף ש"השתייה כדת אין אונס" והתקופה הייתה מתירנית ומופקרת, בכל זאת לב ישראל ער וכאשר אסתר ציוותה "לך כנוס את כל היהודים", נקבצו כולם להוראתה ועד שלא נפקד ממנו איש – עובדה מופלאה שלא מצאנו כמותה אפילו ביציאת מצרים ומלחמת החשמונאים.

טובה להשיב היא פשוט להביט מסביב ולהתמקד במשימות שמחכות לי ובהזדמנויות שנקרות בדרכי.

בהזדמנות אחרת הוסיף הרבי נקודה מרהיבה: מצוות השמחה הגדולה ביותר מדאורייתא היא בחג הסוכות, שנאמר בו שלוש פעמים שמחה. אבל למעשה, מועד השמחה הגדול ביותר שלנו הוא בימי הפורים, כדברי רבא שחייב אדם להתבסס בפורים עד דלא ידע בין ארור המן לבורך מרדכי. מדוע אנו משנים מדברי התורה? ענה הרבי רעיון מטלטל:

סוכות היה חג של ימי בית המקדש, אז חגגו בעלייה לרגל ובשמחת בית השואבה, אבל פורים הוא חג של גלות, הוא המאיר את ההווה שלנו ומלמד כי אפילו בתקופה כה חשוכה כגזירת המן – כשבני ישראל גרו בחוץ לארץ ונטמעו בין האומות – גם אז חייהם היו סיפור שכל פרט בו היה חלק מהעלילה. פורים הוא מקור העוצמה האמתית של ההווה. הוא מלמד שהעולם מנוהל, שלכל אחד יש תפקיד בתוך העולם, והדרך הכי טובה למצוא את התפקיד היא להביט מסביב ולהקשיב להזדמנויות שקיבלנו. כך הופכים החיים לרצף של גאולה שתוביל כבר בקרוב ממש לגאולה כללית ופשוטה.

נסיים: החסיד רבי מענדל פוטרפס היה אדם דגול שנשלח לעשר שנים במחנה עבודה בסיביר. סביבו ישבו אנשים מהאליטה האינטלקטואלית של רוסיה, כאלו שהעזו למחות נגד השקר של סטאלין ולצעוק ש'המלך ערום' ומצב רוחם היה שפוף. הם חלמו על הקריירה שנגדעה, על המשכורת שנעלמה והחירות שנלקחה. לעומתם, רבי מענדל היה תמיד שמח עם חיוך על הפנים.

פעם שאלו אותו איך הוא מצליח? במיוחד שחיינו הגשמיים היו מאוד לא קלים? לא פעם רעב ללחם, משום שהתעקש להקפיד על חוקי הכשרות ככל שהיה יכול? ענה להם: "ההבדל ביני וביניכם שאתם רוצים להיות במקום אחר ולכן אתם חשים כלואים. אני קשור לקב"ה ואת זה אני יכול לעשות בכל מקום שאני נמצא. העובדה שאני כאן, משרתת מטרה כלשהי ואני בן חורין גם כאן.

ולאחר שנים, כשהשתחרר והפך להיות המשפיע בישיבה בכפר חב"ד, ישב עם תלמיד ושאל אותו: "מי האדם הקדוש בעולם?". התלמיד ענה: "אברהם אבינו, משה רבינו". אבל רבי מענדל אמר: "לא, עבורך אתה האדם הקדוש בעולם שיכול לעשות דברים שאף אחד לא יעשה מלבדו". "ואיפה המקום הקדוש בעולם?". התלמיד אמר: "הר הבית, מערת המכפלה". אבל רבי מענדל התעקש: "המקום הקדוש ביותר עבורך הוא זה שאתה נמצא בו עכשיו, הוא ממתין רק לך". "ומהו הזמן הקדוש ביותר?". התלמיד אמר: "יום הכיפורים, ראש השנה". אבל רבי מענדל תיקן: "הזמן הקדוש ביותר הוא הרגע הזה, לא יהיה עוד רגע דומה...".

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**